

MEDIA

**Podsumowanie prac
Zespołu ds. Mediów
Rady Konsultacyjnej
Ogólnopolskiego Strajku Kobiet**

Spis treści

PRZECIWDZIAŁANIE DEZINFORMACJI	3
MEDIA PUBLICZNE	9
MEDIA NIEPUBLICZNE	11

PRZECIWDZIAŁANIE DEZINFORMACJI

Życie publiczne nieodłącznie związane jest z komunikowaniem i przepływem informacji. W zglobalizowanym świecie i powszechnym dostępie do mediów, w tym internetu, wpływ komunikatów, informacji, danych płynących z mediów tradycyjnych i internetowych, na ludzi i społeczeństwa – ich wiedzę, przekonania, postawy, ale też decyzje, zaczyna być decydujący w skali krajów, a nawet globalnej. Dowodem na to mogą być poprzednie wybory w USA lub referendum w Wielkiej Brytanii, zakończone Brexitem.

Skoro o wielkich, długofalowych zjawiskach społecznych, a w konsekwencji – życiu społeczeństw i państw, mogą decydować informacje płynące z mediów, fundamentalnego znaczenia nabierają problemy dezinformacji, manipulowania odbiorcami za pomocą przekazów medialnych, podawania fałszywych danych, stosowania zabiegów socjotechnicznych, mających wywierać wpływ bez wiedzy odbiorców czy wprowadzania do obiegu tzw. fake newsów.

Oceniamy, że te zjawiska nasiliły się w Polsce po 2015 roku w skali wcześniej nieobserwowanej. Mają one jednoznacznie negatywny wpływ na społeczeństwo, a fałszywy obraz rzeczywistości wpływa na realne decyzje Polek i Polaków. Podawanie nieprawdziwych informacji, stosowanie zabiegów manipulacyjnych, zwykłe kłamstwa, podstępne wywieranie wpływu na nieświadomych odbiorców przez wykorzystywanie technik naruszających nasze prawo do rzetelnej informacji, a także dezinformacja – w tym w mediach de facto rządowych – powodują, że konieczne jest podjęcie natychmiastowych i radykalnych kroków powstrzymujących te praktyki. Niezbędne jest także wzmocnienie działań umożliwiających nam wszystkim rozpoznawanie i obronę przed dezinformacją i manipulacją.

Postulaty obywatelskie

Zdiagnozowanie skali dezinformacji

Jako punkt wyjścia kluczowe jest przeprowadzenie przekrojowych badań na temat zjawiska dezinformacji i manipulacji komunikacyjnej w życiu publicznym. Posiadanie twardych danych oraz wniosków pochodzących z rzetelnych badań nie tylko ułatwi wskazanie punktów zapalnych i rozwiązań, ale będzie stanowić zestaw istotnych argumentów w publicznej debacie. Jednocześnie istnieją punktowe analizy na ten temat, publikowane są w Polsce i za granicą – należy z nich korzystać w projektowaniu dalszych badań i rozwiązań przeciwdziałających szerzeniu dezinformacji.

Postulujemy

- » Zdiagnozowanie rzeczywistej skali problemu poprzez przeprowadzenie rzetelnych i szerokich badań dotyczących zjawiska dezinformacji i manipulacji w mediach w Polsce.
- » Publikowanie, upowszechnianie oraz stworzenie repozytorium istniejących już badań w zakresie skali, stosowanych metod i negatywnych skutków społecznych dezinformacji i manipulacji, w szczególności w odniesieniu do Polski.
- » Zlecenie kolejnych badań i opracowań naukowych w konkretnych obszarach jako podstawy do przygotowania rozwiązań.

Cele krótkoterminowe

- » Uzyskanie szczegółowej wiedzy o zjawisku dezinformacji i manipulacji w mediach w Polsce oraz zdobycie opartych na rzetelnych badaniach naukowych podstaw do argumentacji w debacie publicznej.

Cele długoterminowe

- » Skuteczne wypracowanie i wdrożenie środków zapobiegawczych, ograniczających takie praktyki, a także opracowanie instytucjonalnych i prawnych zabezpieczeń przed zorganizowanymi i zaplanowanymi działaniami dezinformującymi w mediach.

Postulaty obywatelskie

Raportowanie, nagłaśnianie i piętnowanie dezinformacji

Świadomość odbiorców, że wiele informacji, danych i relacji, z którymi spotykają się w mediach, szczególnie w internecie, może być podana w sposób nierzetelny albo być kłamstwem obliczonym na wywołanie określonego wpływu – indywidualnego, społecznego, gospodarczego, politycznego – ma niezwykle ważne znaczenie dla obrony przed tego rodzaju manipulacją. Informowanie o nierzetelnych źródłach, autorach, o posuwających się do publikowania kłamstw portalach, redakcjach, tytułach prasowych, a także wskazywanie konkretnych materiałów usiłujących wprowadzać w błąd oraz dezinformujących, jest kluczowa w przeciwdziałaniu tym zjawiskom.

Postulujemy

- Dlatego postulujemy raportowanie / nagłaśnianie / piętnowanie, obejmujące przypadki fake newsów, dezinformacji, mowy nienawiści, w tym:
- » ich dementowanie na naszych oraz współpracujących platformach, forach, profilach w internecie
 - » informowanie o organizacjach, które się tym zajmują
 - » naświetlanie przykładów dezinformacji, manipulacji i dyskryminacji oraz wskazywanie działań antydyskryminacyjnych
 - » stworzenie bazy danych książek, stron internetowych oraz innych materiałów na temat przeciwdziałania dezinformacji, manipulacji i dyskryminacji
 - » stworzenie i upublicznienie bazy „nieskruszonych oszczerców” – tu punktem odniesienia jest np. Krajowa Lista Dłużników
 - » stworzenie i propagowanie łatwego narzędzia do zgłaszania - w szczególności - mowy nienawiści poprzez prostą formatkę
 - » stworzenie i propagowanie wirtualnego stempla „dezinformacja” do opatrywania fake newsów

Cele krótkoterminowe

- » Zbudowanie sieci informacji w rzetelnych mediach tradycyjnych oraz mediach społecznościowych, wskazujących przykłady dezinformacji, ułatwiających odróżnianie materiałów prawdziwych od dezinformacji oraz – możliwości łatwego ich zgłaszania.

Cele długoterminowe

- » Wzmocnienie świadomości odbiorców na temat tego, że - po pierwsze, istnieją ośrodki i media świadomie posuwające się do dezinformacji, po drugie - ułatwienie ich rozpoznawania i, po trzecie - ułatwienie weryfikowania konkretnych informacji, danych, materiałów prezentowanych w mediach pod kątem ich rzetelności i prawdziwości. Jednocześnie wzmocnienie świadomości, że publikowanie fake newsów, mowy nienawiści czy innych form manipulacji oraz dyskryminacji będzie demaskowane, oznaczane i raportowane, a posuwający się do dezinformacji będą piętnowani.

Postulaty obywatelskie

Ułatwienie skarżenia przypadków dezinformacji

Ostatnie wydarzenia wyraźnie pokazują, że ludzie są gotowi do działania, by bronić naszych wolności, w tym wolności słowa. Wiąże się to również ze sprawiedliwym, łatwym i równym dostępem do jakościowych, wiarygodnych informacji. Jako społeczeństwo jesteśmy różnorodni, różnimy się również pod względem wyznawanych wartości, jednocześnie niezbędna jest wspólna, łącząca nas wszy-stkich podstawa działań fair-play, w której debata publiczna powinna się odbywać. Wierzymy, że każda osoba będąca odbiorcą wiadomości, w tym np. widz przed telewizorem czy użytkownik/-czka internetu, powinna wiedzieć o istnieniu prostych narzędzi do zgłaszania dezinformacji i móc w łatwy sposób ich użyć, by przeciwdziałać szerzeniu fake newsów. Problem wymaga systemowych rozwiązań, jednocześnie indywidualna sprawczość ma ważną rolę we współ-tworzeniu lepszego środowiska informacyjnego.

Postulujemy

Postulujemy następujące rozwiązania propagujące obywatelski aktywizm w przeciwdziałaniu dezinformacji:

- » stworzenie prostego szablonu skargi do Rady Etyki Mediów
- » stworzenie narzędzia umożliwiającego sprawne wysyłanie skarg dot. dezinformacji również do innych organów, które powinny stać na straży rzetelności przekazów medialnych i praw obywateli/-ek do rzetelnej informacji, m.in. Rzecznik Praw Obywatelskich oraz stowarzyszenia dziennikarskie
- » stworzenie i rozpowszechnianie informatora z zestawem niezbędnych danych instytucji, do których można skierować skargę dot. dezinformacji, ich adresy, dane kontaktowe
- » powołanie organu rzeczniczk/-ka, która będzie wspierać aktywność obywatelską dot. przeciwdziałania dezinformacji
- » propagowanie tej aktywności obywatelskiej i wzmocnienie poczucia sprawczości, m.in. za pomocą infografik dotyczących tych narzędzi publikowanych przez Ogólnopolski Strajk Kobiet
- » informowanie o liczbie skarg zgłaszanych z powodu łamania zasad etyki dziennikarskiej w mediach, w szczególności w mediach publicznych opłacanych z pieniędzy podatników

Cele krótkoterminowe

- » Stworzenie i propagowanie prostego wzoru skargi oraz przygotowanie narzędzia do sprawnego wysyłania skarg, a także pokazanie w przystępnej formie skali wysyłanych skarg dotyczących dezinformacji.

Cele długoterminowe

- » Wzmocnienie poczucia sprawczości obywatelskiej poprzez możliwość indywidualnego reagowania na przypadki dezinformacji i wymagania od instytucji, by im przeciwdziałały, stworzenie instytucji rzeczniczk/-ka, która będzie wspierać oddolne działania dotyczące przeciwdziałania dezinformacji.

Postulaty obywatelskie

Stworzenie prawa umożliwiającego przeciwdziałanie dezinformacji

Dezinformacja i wszechobecne fake newsy to jedno z największych zagrożeń dla demokracji i życia społecznego. Łatwość, z jaką się rozprzestrzeniają w mediach społecznościowych, a także brak skutecznych narzędzi do walki z nimi oznacza, że jesteśmy bezradni wobec faktu, jak wykrzywiają rzeczywistość, podważają ustalenia nauki, a nawet zmieniają wyniki wyborów. Tylko skutecznie egzekwowane prawo może ograniczyć wyrządzone przez nie szkody.

Cele krótkoterminowe

- » Postulujemy obywatelskie działania na rzecz poprawy polskiego stanu prawnego dotyczącego walki z dezinformacją, a w szczególności przygotowanie inicjatywy ustawodawczej w oparciu o analizę dobrych praktyk w innych państwach.
- » Postulujemy, by obywatele mieli dostęp do bezpłatnego doradztwa prawnego, jeżeli będą rozważali decyzję o złożeniu skargi dotyczącej zniestawienia czy naruszenia dóbr osobistych.

Cele długoterminowe

- » Postulujemy wprowadzenie do polskiego prawa kary za celowe szerzenie nieprawdy/ pomówienia wobec osób, instytucji, grup społecznych, partii politycznych, mniejszości narodowych i seksualnych. Do odpowiedzialności powinny być pociągane osoby, które tworzą takie programy i decydują o dopuszczeniu ich do emisji.
- » Postulujemy uchwalenie prawa umożliwiającego złożenie szybkiego pozwu dotyczącego upowszechniania fałszywej informacji, podobnego do pozwów w trybie wyborczym.
- » Postulujemy stworzenie prawa umożliwiającego przeciwdziałanie tzw. „pозwom mrozącym” wbrew interesowi publicznemu. Punktem odniesienia mogłaby być legislacja anty-SLAPP (ang. Strategic Lawsuit Against Public Participation, strategiczny pozew przeciwko aktywności publicznej), istniejąca m.in. w niektórych stanach w USA, gdzie sądy mogą szybko odrzucać tego rodzaju pozwy, a także – propozycja unijnej legislacji anty-SLAPP przedstawiona przez organizację non-profit International Media Support.

Postulaty obywatelskie

Edukowanie: warsztaty dla młodzieży o dezinformacji

Jednym z filarów zdrowego społeczeństwa, świadomych obywaterek i obywateli, jest edukacja medialna. Umiejętność filtrowania przekazów medialnych, wyszukiwania wiarygodnych źródeł i prowadzenia konstruktywnych rozmów w realiach, w których znacząca część naszego życia toczy się online, to - szczególnie w dzisiejszym świecie - kompetencje niezbędne i konieczne. Z tego powodu jest ogromnie ważne, by te kompetencje medialne nabywać jak najwcześniej, na poziomie edukacji szkolnej, jako kluczowe narzędzia mądrej, przemyślanej analizy i interpretacji otaczającego nas świata.

Postulujemy

Postulujemy zatem rozwiązania jako punkt startu dla systemowej edukacji medialnej w polskich szkołach, co najmniej na poziomie licealnym:

- » Warsztaty w liceach na temat funkcjonowania mediów ze szczególnym uwzględnieniem mediów społecznościowych oraz dezinformacji we współczesnym świecie – prowadzone we współpracy z organizacjami pozarządowymi, trener(k)ami, nauczyciel(k)ami, samorządami uczniowskimi i innymi osobami oraz organizacjami chętnymi do współpracy.
- » Repozytorium materiałów dla nauczycieli/-ek i uczniów/uczennic do prowadzenia zajęć oraz do samodzielnej edukacji – wiele dobrej jakości materiałów już powstało, ale są rozproszone; w tym również np. materiały szkoleniowe z wykrywania fake newsów.
- » Baza wiedzy o istniejących programach dla młodzieży dot. krytycznego myślenia w kontekście przeciwdziałania dezinformacji, m.in. debaty oksfordzkie, Model United Nations, Europejski Parlament Młodzieży, a także narzędzia aktywizujące do sprawdzania informacji i zgłaszania fake newsów.

Cele krótkoterminowe

- » Stworzenie i aktualizowanie repozytorium ciekawych, przydatnych materiałów do warsztatów i samoedukacji na temat przeciwdziałania dezinformacji.

Cele długoterminowe

- » Wprowadzenie edukacji medialnej do programu edukacji szkolnej, w tym umiejętności krytycznej analizy i oceny informacji oraz narzędzi reagowania na przypadki dezinformacji.

MEDIA PUBLICZNE

Media publiczne są naszym dobrem wspólnym i mają obowiązek służyć wszystkim obywatelom bez względu na ich poziom wykształcenia, status społeczny i miejsce zamieszkania. Programy mediów publicznych powinny być bezstronne i uwzględniać wielość poglądów na kwestie społeczne, polityczne, estetyczne i religijne. Zadaniem mediów publicznych jest dbałość o wysoką jakość oraz rzetelność informacji i treści.

Postulaty obywatelskie

Misja mediów publicznych

Media publiczne wypełniając swoje powinności mają przede wszystkim na względzie interes obywateli. Wyznacznikiem realizacji misji jest najwyższa jakość, bezstronność, transparentność i celowość wydatkowania środków publicznych oraz skuteczność realizacji celów i zadań mediów publicznych. Jako takie pozostają jednym z najważniejszych instrumentów umożliwiających dostęp do kultury, edukacji i informacji. Misja publiczna powinna zostać doprecyzowana poprzez zapisanie w ustawie konkretnych wymagań programowych i określonych procentowo minimalnych nakładów na treści dla dzieci i młodzieży, edukację obywatelską i kulturową oraz rodzimą twórczość, w tym teatr telewizyjny i radiowy, muzykę, filmy fabularne i seriale, filmy dokumentalne. Kontrola realizacji misji publicznej powinna wynikać z zasady najwyższej jakości i rzetelności.

Postulaty obywatelskie

Sposób organizacji mediów publicznych

Media publiczne powinny funkcjonować jako państwowa osoba prawna na podstawie ustawy, a nie spółka prawa handlowego. Forma, sposób wyłaniania władz i kontrola właścicielska powinny być dostosowane do powinności mediów publicznych, umożliwiać kontrolę realizacji celów oraz kontrolę społeczną. Należy stworzyć przejrzysty system rekomendacji organizacji społecznych i środowisk twórczych dla pełniących funkcje zarządcze w mediach publicznych, co przyczyni się do ochrony mediów publicznych przed upartyjnianiem i stworzy gwarancję stałego podnoszenia jakości i profesjonalizmu.

Postulaty obywatelskie

Fundusz misji publicznej

Należy utworzyć fundusz misji publicznej, którego celem będzie współfinansowanie tworzenia i upowszechniania wysokiej jakości treści realizujących zadania określone w misji publicznej przez także niepubliczne media audiowizualne i cyfrowe. Fundusz wspierać będzie również produkcje mediów obywatelskich, społecznych, lokalnych, regionalnych oraz tych, które chcą realizować zadania publiczne. Emisji treści i programów dofinansowanych przez fundusz w trybie otwartych konkursów nie będzie można przerywać reklamami. Zgodnie z ograniczeniami zapisanymi w ustawie o mediach publicznych treści te będą nieodpłatnie udostępniane na platformie mediów publicznych.

Postulaty obywatelskie

Ograniczenie reklamy

Obecność reklamy w mediach publicznych musi być znacząco zredukowana. Kontrola tego procesu musi zostać powierzona organowi nadzorującemu media publiczne tak, by stopniowe wychodzenie mediów publicznych z rynku reklamowego było związane z wpływami osiąganymi z daniny publicznej mediów komercyjnych. Należy wprowadzić całkowity zakaz lokowania produktów w programach adresowanych do dzieci. Ustawa w sposób jasny i precyzyjny powinna gwarantować bezpłatną emisję reklamy społecznej i kulturowej, by media publiczne mogły się stać instytucjonalnym narzędziem wspierania inicjatyw obywatelskich i narzędziem promocji kultury polskiej.

MEDIA NIEPUBLICZNE

Wyzwaniem mediów jest umożliwienie spotkania różnych głosów, postaw i poglądów oraz pełnienie funkcji nadzorującej wobec instytucji państwowych. Aby tego dokonać potrzebujemy nowego języka, który nie wyklucza i daje szansę na porozumienie różnych stronnictw w imię wspólnego celu. Potrzebujemy transparentności ze strony komitetów wyborczych dotyczącej sposobów komunikacji i wpływania na postawy użytkowników internetu w okresie wyborczym. Postulujemy walkę z wykluczeniem cyfrowym i realny dostęp do szybkiego Internetu dla wszystkich obywateli, co w połączeniu z edukacją medialną jest pierwszym krokiem do budowania społecznego zaufania opartego na dostępie do informacji publicznych. Ważnym aspektem jest udostępnienie zbiorów i archiwów mediów publicznych dla każdego obywatela bez odpłatności, oraz udostępnienie zbiorów innym mediom za stałą, symboliczną opłatą i bez wymagania dodatkowych zgód. Ostatnim elementem jest regulacja systemu prawnego, który umożliwi dziś przejmowanie wydawców przez spółki skarbu państwa.

Postulaty obywatelskie

Nowelizacja prawa prasowego i karta zasad komunikacji o prawach kobiet

Musimy zgodzić się co do stałych, niepodważalnych elementów debaty publicznej i relacjonowania wydarzeń krajowych. Używać spójnego, niewprowadzającego w błąd, wolnego od manipulacji i niewykluczającego języka. Zachęcamy, aby wspólnie ze wszystkimi wolnymi mediami stworzyć kartę komunikacji medialnej. Ustanowienie standardu, który wpisywałby się w nowy kodeks etyczny dziennikarza.

Cele krótkoterminowe

- » Rozpoczęcie prac nad jednolitym tekstem karty razem z przedstawicielami wydawców największych polskich mediów o zasięgu ogólnopolskim i lokalnym.
- » Edukacja i promocja zespołów redakcyjnych w zakresie wszystkich punktów karty oraz zachęta do publicznego zobowiązania przestrzegania jej punktów.

Postulaty obywatelskie

Regulacja dotycząca baniek informacyjnych w internecie i zbudowanie mechanizmu przeciwdziałania polaryzacji postaw

Obecna działalność mediów społecznościowych wymaga regulacji, które są podejmowane w wielu miejscach na świecie. Regulacje wprowadza Australia, ograniczeniom podlegają podmioty działające w Rosji i na Białorusi, w radykalny sposób z nieograniczoną wolnością słowa próbują sobie poradzić w okresie wyborczym kraje afrykańskie, m.in. Etiopia i Uganda. Unia Europejska pracuje nad Aktem o Usługach Cyfrowych, które mają przywrócić publiczną kontrolę nad debatą w mediach publicznych. W Polsce powstała natomiast propozycja regulacji ze strony ministerstwa sprawiedliwości, która prowadzi wprost do możliwości cenzury bądź ograniczania wypowiedzi użytkowników przez organa Państwa.

Postulujemy

- » Transparentne zasady targetowania informacji przez wydawców Internetowych i transparentność wydatkowania budżetów kampanii politycznych w Internecie.

Cele krótkoterminowe

- » Edukowanie użytkowników i parlamentarzystów o konsekwencjach regulacji prawnych dotyczących ograniczeń wypowiedzi w Internecie.
- » Zainicjowanie prac nad nowelizacją prawa wyborczego i transparentnego rozliczenia treści komunikowanych danym grupom odbiorców przez poszczególne komitety wyborcze.

Postulaty obywatelskie

Regulacja dotycząca baniek informacyjnych w internecie i zbudowanie mechanizmu przeciwdziałania polaryzacji postaw

Art. 54 Konstytucji RP stanowi: „Każdemu zapewnia się wolność wyrażania swoich poglądów oraz pozyskiwania i rozpowszechniania informacji.”

Obywatele powinni mieć możliwość pełnego korzystania ze swoich praw i swobód. Dostęp do informacji, wiedzy i usług cyfrowych jest obecnie jednym z podstawowych zadań w budowaniu społeczeństwa informacyjnego. Państwo powinno zagwarantować każdemu obywatelowi stały i nieograniczony dostęp do Internetu poprzez rozpowszechnianie dostępu do sieci, stworzenia możliwości nabycia tanich oraz refundowanych urządzeń z dostępem do Internetu oraz zwiększanie kompetencji cyfrowych społeczeństwa.

Według danych GUS mamy w Polsce 4,5 mln osób, które nigdy nie korzystały z Internetu. Blisko 1,8 mln korzysta z niego sporadycznie. 35% niepełnosprawnych i 22% bezrobotnych nigdy nie korzystało z Internetu. Głównymi barierami wskazywanymi przez respondentów jest brak odpowiednich umiejętności (57%), wysokie koszty

sprzętu (21,6%)i koszty dostępu (14,7%). Wykluczenie najczęściej dotyka osoby z niskimi dochodami oraz małe ośrodki miejskie i wsie.

Jednocześnie niezwykle ważnym aspektem jest gwarancja stałego dostępu do nieograniczonego Internetu. Tylko w ostatnim okresie mamy na świecie przypadki, w którym to prawo nie jest zagwarantowane a centralna kontrola dostępu jest wykorzystywana politycznie. W styczniowych wyborach w Ugandzie, urzędujący prezydent wyłączył swoim obywatelom dostęp do Internetu na cały tydzień poprzedzający dzień wyborów. W Rosji trwa proces zamknięcia internetowej sieci krajowej.

Cele krótkoterminowe

- » Domagamy się szczegółowego audytu, przeprowadzonego przez niezależny od państwa podmiot, zakończonego Programu Operacyjnego Polski Cyfrowej oraz dyskusja środowiskowa o POPC 2.0 (na lata 2021-2027) uzupełniona o wnioski z audytu, mając za cel główny przyspieszenie wymazywania „białych plam” na mapie zasięgu sieci internetowej.
- » Audyt dostępu do sieci i jej przepustowości na poziomie gmin.
- » Dofinansowania/refundacje z budżetu Państwa dla obywateli na zakup sprzętu z dostępem do Internetu.
- » Wdrożenie możliwości nieodpłatnego najmu sprzętu z dostępem do Internetu od instytucji publicznych.
- » Zmiana regulacji dotyczących dostępu do Internetu mających na celu maksymalne obniżenie kosztów dostępu, np. poprzez zniesienie podatku VAT na usługi, możliwość odliczenia podatku, refundacje.

Cele długoterminowe

- » Zagwarantowanie dostępu do stałego i nieograniczonego dostępu do Internetu w Konstytucji RP.
- » Utworzenie powszechnego programu podnoszenia kompetencji cyfrowych wśród osób zagrożonych wykluczeniem.
- » Zagwarantowanie wsparcia informatyczno-serwisowego dla obywateli w każdej gminie.

Postulaty obywatelskie

Zbiory wszystkich mediów publicznych dostępne jako public domain

Zbiory archiwalne Telewizji Polskiej oraz Polskiego Radia stanowią dorobek wielu pokoleń, dokumentujące najważniejsze wydarzenia społeczne, artystyczne i sportowe. Archiwa zawierają bezcenny zapis naszej kultury audio-wizualnej, do której każdy obywatel powinien mieć dostęp. „Kroniki filmowe”, pielgrzymki papieskie do kraju, historyczne mecze polskich drużyn sportowych powinny zostać udostępnione w postaci cyfrowej biblioteki dostępnej nieodpłatnie dla każdego obywatela oraz udostępnione za stałą opłatą dla każdego, kto chciałby wykorzystać dany fragment archiwaliów w swojej pracy twórczej lub komercyjnej.

Obecnie dostęp do dziedzictwa mediów publicznych jest utrudniony i wymaga każdorazowej zgody podmiotu będącego właścicielem praw. Jest to proces długi a decyzje o możliwości wykorzystania fragmentu ze zbiorów do badań lub do działalności artystycznej lub publicystycznej, podejmowane są w sposób arbitralny.

W bazie powinny być dostępne publicznie, nieodpłatnie i bez reklam, wszystkie materiały Telewizji Polskiej i Polskiego Radia do 10 lat wstecz.

Ekspertyza prawna:

Nie wydaje się, aby Konstytucja RP lub ratyfikowane umowy międzynarodowe, co do zasady, nakładały ograniczenia w zakresie nowelizacji, polegającej na stworzeniu możliwości udostępniania zasobów TVP do pobrania przez internet (1) odpłatnie lub (2) odpłatnie w przypadku użytku komercyjnego, a nieodpłatnie w przypadku użytku osobistego. Warto w tym kontekście zwrócić uwagę na ugruntowaną praktykę funkcjonowania abonamentu RTV oraz serwisu internetowego TVP VOD. Zgodność abonamentu RTV z Konstytucją RP nie była dotąd kwestionowana, co pozwala wysnuć wniosek, że pobieranie opłaty danego rodzaju „w celu umożliwienia realizacji misji publicznej” (cel pobierania abonamentu) jest zgodne z Konstytucją RP.

Ram dla takiego rozwiązania dostarcza funkcjonujący już obecnie serwis internetowy TVP VOD. Oprócz bezpłatnych funkcjonalności, udostępnia on materiały na podstawie kodu dostępu (materiały płatne) oraz w ramach „Strefy ABO”. Dostęp do tejże strefy można uzyskać wykazując, że uiszcza się abonament RTV lub jest się z niego zwolnionym lub poprzez wykupienie dostępu cyklicznego lub 30 dniowego (a więc de facto odpłatnie). Brak jest przeszkód do umieszczenia w tejże strefie (lub jej odpowiedniku) zasobów TVP do pobrania (w sposób jaki umożliwia np. serwis Netflix), szczególnie zważywszy, że wszelkie prawa do utworów stanowiących część serwisu TVP VOD są zastrzeżone na rzecz TVP.

Określenie sposobu finansowania mediów publicznych stanowi jeden z elementów kompetencji państw członkowskich UE potwierdzonych protokołem amsterdamskim do TFUE, z zastrzeżeniem zgodności z zasadami wspólnego rynku. Zalecenie 1878(2009) ZPRE z 25.6.2009 r. stwierdza, że finansowanie mediów publicznych może być zapewnione przez opłaty abonamentowe, podatek, dotacje państwowe, opłaty subskrypcyjne, wpływy z reklam i sponsorowania, usługi pay-per-view i na żądanie, sprzedaż produktów związanych z programami i korzystanie z zasobów archiwalnych.

Postulaty obywatelskie

Edukacja mediowa

Obowiązkowa edukacja mediowa na każdym etapie nauki szkolnej oraz ogólnodostępna i powszechna edukacja dla dorosłych i seniorów.

Zakres rozwijanych kompetencji podzielony na lata nauki szkolnej można znaleźć tutaj: <https://edukacjamedialna.edu.pl/h>.

Postulaty obywatelskie

Zakaz zakupu przez spółki Skarbu Państwa wydawców i podmiotów działających na rynku reklamy, w tym domów mediowych

Ostatnie ruchy spółek skarbu państwa na rynku medialnym są niezwykle niepokojące i powtarzają węgierski schemat ograniczania wolności słowa poprzez przejmowanie wydawców i regulacje rynku reklamowego. Przejęcie Polski Press przez Orlen oraz połączenie stanowisk prezesa Polski Press, jednego z największych wydawców prasy lokalnej w Polsce, oraz prezesa Sigmy Plus, domu mediowego decydującego o budżetach reklamowych największych spółek skarbu państwa, otwiera możliwości do bezpośredniego dotowania przychylnych rządowi mediom, bez jakiegokolwiek kontroli i regulacji.

Ekspertyza prawna:

W pierwszej kolejności należy wskazać, że art. 345 TFUE pozostawia uregulowanie prawa własności państwom członkowskim. Na gruncie polskiego porządku prawnego art. 20 Konstytucji RP ustanawia zakaz podejmowania przez państwo działań (w tym także i stanowienia ustaw) wymierzonych we własność prywatną – np. nacjonalizacji całych sektorów gospodarczych na podstawie ustaw lub aktów równych im rangą – i wyklucza ewentualny powrót do systemu gospodarki opartej na dominacji własności państwa.

W sytuacji kolizji między własnością prywatną a publiczną domniemywać należy priorytet tej pierwszej, a – w każdym razie (zob. wyrok TK z 9 I 2007, P 5/05, pkt 2) niedopuszczalne jest preferowanie publicznych podmiotów państwowych w stosunkach cywilnoprawnych. Odstąpienie od tego domniemania wymaga uzasadnienia poprzez wskazanie odpowiednio ważnego interesu publicznego. W odniesieniu do własności państwowej takim interesem jest przede wszystkim konieczność umożliwienia państwu wypełniania konstytucyjnie nakazanych zadań i funkcji, tak w dziedzinie socjalnej, jak i w sprawach obronności czy bezpieczeństwa państwa. Wydaje się, że media prywatne nie kwalifikują się do wskazanej kategorii.

Uprzywilejowaniu ochrony własności prywatnej nie sprzeciwia się stwierdzenie art. 64 ust. 2, iż „własność (...) podlega równej dla wszystkich ochronie prawnej”, bo gwarancje z art. 64 nie stosują się do podmiotów publicznych, więc i do ochrony własności tych podmiotów.

Tym samym, uwzględniając znaczenie art. 14 Konstytucji RP (Rzeczpospolita Polska zapewnia wolność prasy i innych środków społecznego przekazu) oraz zasadę uprzywilejowania ochrony własności prywatnej, brak jest przeszkód dla przeprowadzania ww. nowelizacji, szczególnie zważywszy, że państwo (1) wyzbywa się przy tym części sfery swojego imperium z własnej woli, (2) zakaz nacjonalizacji jest znany międzynarodowemu prawu inwestycyjnemu (zob. regulacje w Ukrainie) oraz (3) na gruncie prawa UE dopuszczalne są zakazy prywatyzacji, a więc tym bardziej dopuszczalny powinien być zakaz nacjonalizacji.

Rozwiązanie długofalowe: ustawa o zakazie zakupu wydawców przez spółki skarbu państwa oraz podmiotów działających na rynku reklamy (w tym domów mediowych) i zagwarantowanie im niezależności.